

Рецензія

кандидатки юридичних наук, доцентки, доцентки кафедри публічного права
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
Меленко Оксани Володимирівни на дисертаційне дослідження
Руснак Лесі Володимирівни «Доказування та докази в конституційному
судовому процесі (на прикладі України та Німеччини)»

Актуальність дисертаційного дослідження. Суть пізнання та доказування як цілого та складової правової онтології у конституційному судовому процесі полягає в отриманні знань про предмет дослідження, тобто пізнання є гносеологічною основою доказування, оскільки доказується завжди пізнане, однак вони не ототожнюються, адже пізнання може обмежуватися з'ясуванням будь-якої обставини тільки судом, а метою доказування є реалізація конституційного принципу обґрунтованості прийнятих ним рішень.

В умовах концентрованого перегляду специфіка конституційного судочинства призводить до обмеження межі маневрів, наданих учасникам судового процесу. Хоча суб'єкти конституційного процесу можна визначити як реальні сторони, їх функція залишається обмеженою. Наявність спору пояснює й обґрунтовує розробку змагальної процедури, яка імітує загальні принципи процесуального права, що застосовуються у звичайних судах. Конституційне судочинство має як суб'єктивні, так і об'єктивні наслідки. У результаті конституційний процес постає як місце опосередкованого захисту Конституції, де індивідуалістичні турботи сторін зміщуються із захистом загального блага.

Доказування у конституційному судочинстві, організованому за континентальною (кельзенівською) моделлю, має певну специфіку, яка полягає у такому:

1. Європейська (кельзенівська) модель конституційної юстиції передбачає створення спеціальних конституційних судів, які, як правило, не входять у судову систему і розглядають питання, що належать до їх компетенції, поза зв'язком з обставинами, які спонукали звернення до них.

2. Предмет доказування у конституційному судочинстві за континентальною (кельзенівською) моделлю, як правило, впливає з повноважень, визначених конституцією, та збігається з предметом розгляду конкретної справи згідно з процедурою, встановленою законом.

3. Повноваження та основні принципи функціонування органу конституційної юстиції цієї моделі визначаються нормами конституцій і конкретизуються відповідними законами.

Дисертаційна робота виконана на кафедрі процесуального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича відповідно до плану наукових досліджень кафедри згідно з науковими темами кафедри «Судова влада: теоретико-правові засади та нормативно-правове забезпечення організації та діяльності» (державний реєстраційний номер 115U003254) та «Процесуальне право: теоретико-правові засади, нормативно-правове забезпечення та перспективні напрямки розвитку» (державний реєстраційний номер 0120U103394) та Пріоритетними напрямами розвитку правової науки на 2016-2020 роки, затвердженими постановою Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 р. №14-10.

Тему дисертації затверджено ухвалою науково-технічної ради Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформованих у дисертації. Докази згідно з процесуальним законодавством визнаються такими винятково після оцінки їх достовірності, тобто перевірки, зокрема, й правдивості інформації, наданої до суду. У разі коли судом буде встановлено, що прийнятий раніше доказ ґрунтувався на підставі неправдивої інформації, він не стає неправдивим, а просто перестає бути доказом у справі.

Аналіз практики Конституційного Суду України показує, що його підсумкові акти є результатом розумової діяльності суддів, яка передбачає застосування методів аксіології як науки про загальнолюдські цінності, онтології в контексті дослідження викликів сьогодення, епістемології для отримання знань у різних галузях життєдіяльності суспільства, логіки,

діалектики, системного аналізу, герменевтики та багатьох інших філософсько-методологічних прийомів, адаптованих до цілей та завдань конституційного судочинства.

Дисертаційне дослідження є самостійною науковою працею. Усі висновки, рекомендації та пропозиції, зокрема й ті, що характеризують наукову новизну дисертаційного дослідження, одержані авторкою особисто.

Заслуговують на особливу увагу такі висновки дисертантки:

- На відміну від судів загальної юрисдикції, доказування у конституційному судовому процесі є сукупністю практичної та розумової діяльності виключно суддів, результати якої оформлюються як акт (рішення, висновок, ухвала) колегіального органу Конституційного Суду України (Велика палата, сенати, колегії).

- Суддя органу конституційної юрисдикції, керуючись внутрішнім переконанням, висловлює своє ставлення до оцінки доказів Судом як колегіальним судовим органом шляхом голосування та в окремій думці, яка є невід'ємною частиною рішення цього органу.

Практичне значення одержаних результатів:

- у науково-дослідній сфері - як основа для поглиблення подальших наукових досліджень процедури доказування Конституційним Судом України;

- у законодавчій діяльності - як теоретико-правове підґрунтя для вдосконалення чинного законодавства України шляхом внесення змін і доповнень до нього, розроблення проектів нормативно-правових актів, спрямованих на удосконалення конституційно-правового регулювання та практики застосування КСУ у своїй діяльності;

- у навчальному процесі – при підготовці навчальних та навчально-методичних посібників з філософії права, теорії держави та права, антропології права, соціології права, а також при викладанні відповідних навчальних дисциплін у закладах вищої освіти.

Результати дослідження також можуть бути використані для ефективного впровадження судової реформи в Україні.

Зауваження:

1. У підрозділі 1.2. “Предмет доказування в конституційному судовому процесі України та Федеративної Республіки Німеччини”, розглядаючи питання конституційності зазначених вище правових актів, Конституційного Суду України вивчає та оцінює докази, застосовуючи методологічні прийоми формальної логіки та виходячи з певних філософсько-правових критеріїв. Була б цікава думка дисертантки, які саме критерії застосовує Конституційний Суд у своїй практиці.

2. У підрозділі 3.1. “Поняття та властивості доказів у конституційному судовому процесі України та Федеративної Республіки Німеччини” дисертантка вказала, що вплив фактів на контроль над законодавчим актом може бути корисним у двох аспектах. З одного боку, досить часто трапляється з конституційним суддею посилатися на реальність фактів з метою надання змісту закону, що подається на експертизу; зв'язок між фактом і законодавчим актом є, в даному випадку, інтерпретаційним. Цікава думка авторки, чи існують у судовій практиці конституційних судів Європи рішення, які не ґрунтуються на належній оцінці фактів.

Однак висунуті дискусійні положення не заперечують наукових досягнень дисертації Лесі Володимирівни Руснак і не впливають на висновок про належний рівень рецензованого дослідження, його загальну позитивну оцінку.

Відсутність порушення академічної доброчесності. Актуальність кваліфікаційної роботи Лесі Володимирівни Руснак незаперечна. Висновки й основні положення дисертації мають наукову новизну, високу теоретичну та практичну цінність. Під час дослідження тексту дисертаційної роботи порушень академічної доброчесності не виявлено.

Дисертаційне дослідження та публікації автора виконані на достатньо високому науковому рівні, наукова новизна, висновки, їх обґрунтованість, рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності відповідають вимогам, що висувуються до праць такого рівня.

Загальний висновок.

Дисертаційна робота Лесі Володимирівни Руснак «Доказування та докази в конституційному судовому процесі (на прикладі України та Німеччини)», подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08-Право за спеціальність 081-Право, за її актуальністю, науково-теоретичним рівнем, новизною постановки та розв'язання проблеми, практичним значенням отриманих результатів відповідає вимогам пунктів 6, 7, 8, 9 “Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії”, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України №431 від 21.03.2022 р.), Леся Володимирівна Руснак заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08-Право за спеціальність 081-Право.

**Кандидатка юридичних наук,
доцентка кафедри публічного права
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича**

Оксана МЕЛЕНКО

Підпис *Меленко О.* засвідчує:
Учення секретар Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича
Дирковська Т.С.
" 23 " лютого 2023 р.

